

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomststöd och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomststöd och till lagar som har samband med den (RP 127/2022 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Susanna Rahkonen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Ritva Liukonen, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Katariina Rainio, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande justitieombudsman Pasi Pölönen, riksdagens justitieombudsmans kansli
- lagstiftningsråd Lauri Koskentausta, justitieministeriet
- servicechef Sirkka Pennanen, Södra Karelens social- och hälsovårdsdistrikt
- chefsjurist Petri Lemettinen, Folkpensionsanstalten
- utredningschef Minna Kivipelto, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- chef för socialt arbete med vuxna Anne Qvist, Helsingfors stad
- specialplanerare Rosa Hossain-Karhu, Socca - Huvudstadsregionens kompetenscenter inom det sociala området
- chefsjurist Sami Uotinen, Finlands Kommunförbund
- sakkunnig Ellen Vogt, Finlands Kommunförbund
- specialsakkunnig Anna Järvinen, SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Dataombudsmannens byrå.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om utkomststöd, socialvårdslagen, lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och lagen om statsandel för kommunal basservice. Propositionen är ett led i genomförandet av det mål i regeringsprogrammet för regeringen Marin som gäller att fullständigt omarbete utkomstskyddet. Propositionens syfte är att underlätta i synnerhet för soci-

Betänkande ShUB 29/2022 rd

alvårdsklienter och utsatta personer som ansöker om utkomststöd. Det är viktigt att trygga klienternas ställning, eftersom verkställandet av utkomststödet fördelas mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdenas socialvård.

Förslaget innebär mer exakta bestämmelser om förfarandet för att ansöka om utkomststöd. I propositionen ingår bestämmelser om klientens rätt till individuell service, samarbetet mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet i utkomststödsärenden samt socialvårdens utlåtan. Servicen i fråga om utkomststödet ska ordnas med beaktande av olika klientgruppers behov och det föreslås noggrannare bestämmelser om beaktande av socialvårdens åsikter vid behandlingen av ärenden som gäller utkomststöd. Det berör bland annat situationer där grunddelen sänks. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter mellan myndigheter preciseras och att lagen får bestämmelser om en riksomfattande delegation för utkomststödsärenden och om regionala delegationer.

Det föreslås också att bestämmelserna om fastställande av utkomststöd och utkomststödsstrukturen preciseras. Utkomststödsstrukturens karaktär av prövningsbaserad sistahandslösning förutsätter att stödet fastställs utifrån en bedömning av de tillgängliga inkomsterna och de nödvändiga utgifter som fastställs enligt lagen. I propositionen föreslås en bestämmelse om beräkning av utkomststödet.

Dessutom föreslås det att lagens struktur ändras och att ändringar görs till följd av att organisationsansvaret för socialvården övergår från kommunerna till välfärdsområdena. Socialvårdslagen föreslås få bestämmelser om service för att främja ekonomisk funktionsförmåga. På så vis betonas det att socialvården har en omfattande uppgift i att stöda klientens samlade ekonomiska ställning, vilket också innefattar annat än beviljandet och utbetalningen av utkomststöd. Dessutom ska bestämmelserna om ersättningar som hänför sig till deltagande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte överföras till lagen om arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Propositionens syfte är att underlätta i synnerhet för socialvårdsklienter och utsatta personer som ansöker om utkomststöd. Ett annat syfte är att förtydliga utkomststöds målsättningar och förhållande till socialvården samt befogenheterna för dem som verkställer utkomststödet. I propositionen föreslås också behövliga ändringar som föranleds av reformen av organiseringen av social- och hälso- och sjukvård. I propositionen föreslås inga ändringar i stödbeloppet eller i utkomststödsstrukturen. Dessutom föreslås en sistahandsförmån som beviljas efter prövning. Propositionens konsekvenser för de offentliga finanserna bedöms därför vara ganska små.

Propositionen bottenar i regeringsprogrammet för regeringen Marin. Enligt programmet ska en helhetsöversyn av utkomstskyddet genomföras för att säkerställa ett tillräckligt utkomstskydd i sista hand och tjänster i rätt tid för personer i behov av socialt stöd.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

Verkställigheten av det grundläggande utkomststöd överfördes 2017 från kommunerna till Folkpensionsanstalten, medan verkställigheten av det kompletterande och förebyggande utkomststödet fortfarande handhas av kommunerna. När riksdagen godkände överföringen av verkställigheten av det grundläggande utkomststödet till Folkpensionsanstalten förutsatte den att det följs upp vilka konsekvenser överföringen har bland annat för antalet mottagare av utkomststöd och stödperiodernas längd och att lagen om utkomststöd ses över i sin helhet. Riksdagen konstaterade också att översynen bör fokuseras på att stärka utkomststödet karaktär av förmån i sista hand och för temporära behov. Enligt riksdagen bör målet vara att Folkpensionsanstalten och kommunerna bedriver multidisciplinärt samarbete och inför arbetssätt som hjälper stödtagarna att klara sig på egen hand och motverkar marginalisering (RSv 374/2014 rd).

Utskottet anser att syftena med propositionen är viktiga. Utskottet tillstyrker lagförslaget med ändringsförslagen i detta betänkande. Utskottet påpekar dock att lagen om utkomststöd härstammar från 1997 och har reviderats flera gånger i olika faser. Utskottet betonar att det på grund av översynerna är motiverat att fästa särskild uppmärksamhet vid att regleringen är tydlig och tolkningen av den förutsägbar. Den aktuella propositionen innehåller förtydligande bestämmelser och förbättringar i bestämmelserna om klientens rättigheter och myndighetssamarbete, men det är inte fråga om en totalreform av lagen om utkomststöd och lagen förblir delvis svårbegriplig. Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt (ShUB 54/2014 rd) att utkomststödet bör ses över i sin helhet.

Utskottet framhåller att man i samband med den aktuella delreformen inte ändrar utkomststödet karaktär av en stödform inom socialvården som beviljas tillfälligt och i sista hand. Arbetsgruppen som beredde reformen av lagen om utkomststöd (SHM 2021:22) konstaterade att utkomststödet strukturella ställning inom den sociala tryggheten och förhållande till socialt arbete bör utredas i sin helhet. Utskottet anser det vara viktigt att utkomststödet roll i den sociala tryggheten utreds och förtydligas som en del av den totalreform av den sociala tryggheten som bereds av socialskyddskommittén.

Utveckling av ansökningsprocessen och samarbetet mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdena

I propositionen föreslås mer exakta bestämmelser än i nuläget om förfarandet för att ansöka om utkomststöd och om samarbetet mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdena. Propositionen innehåller bestämmelser om att skötseln av utkomststödsärenden ska genomföras med tanke på webbtillgänglighet och fysisk tillgänglighet samt om att klienten ska ha rätt till personlig service (14 d §). Dessutom föreslås det i propositionen bestämmelser om Folkpensionsanstaltens och välfärdsområdets samarbete i utkomststödsärenden (14 e §) samt om det utlåtande som ska lämnas till Folkpensionsanstalten inom socialvården för behandling av ärenden som gäller grundläggande utkomststöd (15 §).

Utskottet välkomnar att det i propositionen föreslås en separat bestämmelse (14 d §) om webbtillgänglighet och fysisk tillgänglighet i fråga om ärenden som gäller utkomststöd och om klientens rätt till personlig service. Folkpensionsanstalten har kontinuerligt utvecklat tillgängligheten till sina tjänster och har till exempel verksamhetsställen för samarbete med socialvården. Trots det är det fortfarande svårt att uträtta utkomststödsärenden särskilt för personer vars möjligheter

Betänkande ShUB 29/2022 rd

att använda elektroniska tjänster är bristfälliga. Folkpensionsanstalten har inte verksamhetsställen på alla orter och på grund av långa avstånd kan det vara svårt för en del av klienterna att personligen uträtta ärenden. Utskottet understryker att möjligheterna att uträtta utkomststödsärenden bör utvecklas med beaktande av tjänsternas tillgänglighet och användarvänlighet samt olika klientgruppers svårigheter, färdigheter och behov för att klienterna ska ha lika möjligheter att uträtta ärenden hos myndigheterna.

Utskottet betonar att klientspecifik prövning hör till de grundläggande principerna för tillämpningen av lagen om utkomststöd. Folkpensionsanstalten har dock som verkställande aktör andra förutsättningar för klientspecifik prövning än socialvårdsmyndigheten. Utskottet välkomnar att propositionen strävar efter att precisera samarbetet med socialvårdsmyndigheterna för att möjliggöra en bättre prövning av klientens omständigheter. Bestämmelsen om samarbete mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdets socialvård (14 e §) ger inte i sig verktyg för att genomföra samarbetet, men sänker tröskeln för samarbete i kombination med bestämmelserna om utlämnande av uppgifter (3 a kap.).

Syftet med bestämmelsen om socialvårdens utlåtande (15 §) är att betona vikten av socialvårdens åsikt vid behandlingen av ärenden gällande grundläggande utkomststöd och att främja beaktandet av klientens ställning och individuella situation i beslutsfattandet. Socialvården kan lämna utlåtande på eget initiativ utan Folkpensionsanstaltens begäran, men initiativet kan också komma från Folkpensionsanstalten, som enligt 35 § i socialvårdslagen är skyldig att hänvisa en person till socialvården för utredning av stödbehovet.

Sakkunniga har lyft fram att den utlåtandep Praxis som föreslås är en onödigt tung regleringsform för samarbetet mellan myndigheterna. Dessutom konstaterades det vid sakkunnighörandet att remissförfarandet är otydligt i fråga om mål och användningsområde. Det pekades på ett behov av att precisera utlåtandets giltighetstid.

Utskottet anser att den föreslagna bestämmelsen med stöd av propositionen och inkommen utredning är motiverad för att främja klientens ställning vid behandlingen av ärenden som gäller grundläggande utkomststöd, men betonar att man bör följa hur handlingsmodellen enligt bestämmelsen fungerar och vid behov ändra bestämmelsen. Den som ger utlåtandet ska se till att utlåtandet motiveras på ett lättförståeligt sätt och att det är tydligt tidsmässigt avgränsat, står det i specialmotiveringen (s. 58).

Utskottet konstaterar för tydlighetens skull att det i specialmotiveringen till 15 § i lagen om utkomststöd (s. 58) felaktigt hänvisas till 14 e § 2 mom., som inte finns i propositionen. Folkpensionsanstalten ska enligt motiveringen kontakta socialvården i välfärdsområdet, om den vid behandlingen av ett utkomststödsärende upptäcker att det vid bedömningen av personens situation är nödvändigt att få socialvårdens synpunkter för beviljande av grundläggande utkomststöd.

Utskottet välkomnar att det för att förbättra samarbetet mellan myndigheterna föreslås bestämmelser om en riksomfattande delegation för utkomststödsärenden (5 §) och regionala delegationer (27 e §) som finns i anslutning till välfärdsområdena. Delegationerna ska säkerställa samarbetet mellan myndigheterna och lyfta fram utvecklingsbehov. Vid behov kan de också beakta klientperspektivet vid utvecklandet av behandlingen av utkomststödsärenden. Utskottet betonar att

Betänkande ShUB 29/2022 rd

också kommunerna bör vara representerade i delegationerna, eftersom kommunerna fortfarande finansierar hälften av utgifterna för det grundläggande utkomststödet. Dessutom understryker utskottet vikten av att klienterna är representerade i delegationerna.

Utlämnande av uppgifter mellan myndigheter

I propositionen föreslår regeringen att det till lagen om utkomststöd fogas ett nytt 3 a kap. där bestämmelserna om utlämnande av uppgifter mellan myndigheter samlas. Bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i den gällande lagen preciseras. Dessutom innehåller propositionen nya preciserande bestämmelser om utlämnande och användning av uppgifter.

I de föreslagna 18 a, 18 f och 18 g § i lagen om utkomststöd hänvisas det enligt motiven till lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (nedan kunduppgiftslagen), och en proposition om den är under behandling i riksdagen (RP 246/2022 rd). Den föreslagna kunduppgiftslagen föreslås träda i kraft vid ingången av 2024. Därför föreslår utskottet på det sätt som beskrivs närmare nedan i detaljmotiveringen att hänvisningarna till kunduppgiftslagen i de nämnda paragraferna korrigeras så att de hänvisar till gällande lagstiftning. Hänvisningarna till kunduppgiftslagen i bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i lagen om utkomststöd bör göras i samband med riksdagsbehandlingen av kunduppgiftslagen.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning framfördes dessutom rikligt med detaljerade anmärkningar om bestämmelserna om utlämnande av uppgifter. Utskottet föreslår nedan i detaljmotiveringen vissa lagtekniska preciseringar i de här bestämmelserna. Utskottet betonar dock att det bör utvärderas hur bestämmelserna om utlämnande av uppgifter fungerar och att preciseringarna av dem måste göras senast i samband med totalreformen av lagen om utkomststöd.

Sänkning av grunddelen

Enligt lagen om utkomststöd kan utkomststödet grunddel sänkas med 20 procent, om den som ansöker om utkomststöd har vägrat eller försummat att delta i åtgärder som anges i lagen, såsom arbetskraftspolitiska åtgärder. Grunddelen kan under vissa förutsättningar sänkas med högst 40 procent, om vägran eller försummelsen att delta i åtgärden har upprepats. Sänkningen av grunddelen kan vara högst 2 månader åt gången räknat från vägran eller försummelsen.

Regeringen föreslår inga ändringar i grunderna för sänkningen av grunddelen eller i det materiella innehållet. Det föreslås dock att det till lagen om utkomststöd fogas bestämmelser om sänkningen och förfarandet (10 a §). Bestämmelserna gäller förfarandet vid sänkningen av grunddelen, hörande av klienten och representanten för det sociala arbetet och dess konsekvenser för sänkningen av grunddelen samt Folkpensionsanstaltens skyldighet att informera sökanden om möjligheten att undvika en sänkning av grunddelen genom att delta i en bedömning av servicebehovet.

Under utskottets sakkunnigutfrågning framfördes rikligt med synpunkter på detaljerna kring hur sänkningen av grunddelen ska genomföras. Utskottet konstaterar att de nu föreslagna bestämmelserna möjliggör samarbete mellan Folkpensionsanstalten och socialvården inom välfärdsområdet när en sänkning av grunddelen övervägs. Utskottet ser det dock som nödvändigt att man följer

Betänkande ShUB 29/2022 rd

hur förfarandet med sänkning av grunddelen fungerar och preciserar det genom eventuella lagändringar och också i samarbetet kring tillämpningen av lagen.

Utskottet betonar att en sänkning av grunddelen redan enligt den gällande lagstiftningen alltid är förenad med klientspecifik prövning. Sänkningen kan enligt lagen göras endast under förutsättning att den inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och att sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig.

Utskottet anser att den reglering som föreslås i 10 a § 2 mom. i lagen om utkomststöd är motiverad med tanke på tillgodoseendet av klientens rättsskydd och tidigt insatt socialarbete. Enligt bestämmelsen ska Folkpensionsanstalten alltid innan grunddelen sänks hänvisa klienten till socialvården i välfärdsområdet för bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen, när man överväger att sänka grunddelen med högst 40 procent i de situationer som avses i 10 § 2 mom. Folkpensionsanstalten ska ge sökanden en skälig tid att delta i bedömning av servicebehovet innan grunddelen sänks.

Utskottet noterar dock att det i specialmotiveringen (s. 53) förblir oklart vad som avses med skälig tid för att delta i bedömningen av servicebehovet. Utskottet konstaterar att beslutet om inledande av en bedömning av servicebehovet ska fattas av en behörig tjänsteinnehavare inom välfärdsområdet. Utkomststöds klienten kan inte själv påverka inledandet av processen. Enligt 36 § i socialvårdslagen ska bedömningen av servicebehovet påbörjas utan dröjsmål och slutföras utan ogrundat dröjsmål. Utskottet anser det vara viktigt att beslut om sänkning inte fattas förrän Folkpensionsanstalten har utrett i vilket skede bedömningen av servicebehovet befinner sig och när den inleds i välfärdsområdet. Utskottet betonar också att när beslut om sänkning övervägs kan man inte låta bli att fatta beslut om utkomststöd eller skjuta upp beslutsfattandet så att klientens eller familjens omständigheter äventyras.

Sakkunniga har också föreslagit att grunderna för utkomststödet grunddel preciseras och att sänkningen slopas helt. Utskottet påpekar att antalet fall där grunddelen sänkts har minskat betydligt de senaste åren. Enligt uppgift till utskottet fattades det 2019 över 27 000 beslut om sänkning, men 2021 bara något under 5 500. Om bestämmelserna om sänkning av grunddelen slopades skulle utkomststödet karaktäriseras av ett stöd som kommer i sista hand ändras och även de anknyttande skyldigheterna för klienten. Enligt lagen om utkomststöd ska klienten dra försorg om sitt uppehälle och främja sin sysselsättning. Utskottet anser att den kommitté som bereder en totalreform av den sociala tryggheten bör göra en bedömning av de eventuella ändringsbehoven när det gäller dels slopande av sänkningen av utkomststödet, dels grunderna för sänkningen. (Utskottets förslag till uttalande)

Förslagen om bestämmande av, ansökan om och detaljer kring utkomststödet

Boendeutgifter (7 a §). I den föreslagna 7 a § i lagen om utkomststöd föreskrivs det om boendeutgifter som hör till övriga grundutgifter. Till paragrafen flyttas det innehåll som berör övriga grundutgifter från 7 b § i den gällande lagen, till den del de gäller boendeutgifter.

Utskottet välkomnar att det i specialmotiveringen (s. 50) betonas att den sökandes och familjens individuella situation ska beaktas vid prövningen av om boendeutgifterna är skäliga. Utskottet be-

Betänkande ShUB 29/2022 rd

tonar att sökandens individuella situation ska beaktas också vid bedömningen av skäligheten hos de vatten-, el- och hemförsäkringsavgifter som betalas separat, även om Folkpensionsanstalten har fastställt vägledande gränsvärden för bedömningen av dessa till stöd för handläggningen. Den individuella skälighetsbedömningen framhävs särskilt i situationer där exempelvis elräkningarna på grund av marknadsläget kan stiga okontrollerat utan sökandens väsentliga medverkan.

Ansökan om utkomststöd (14 §). Utskottet konstaterar att det i motiveringen till bestämmelsen felaktigt konstateras att innehållet i 3 mom. motsvarar innehållet i 14 a § 3 mom. i den gällande lagen. Det gällande 14 a § 3 mom., som gäller behandling av utkomststödsärenden så att sökandens eller familjens rätt till nödvändig försörjning och omsorg inte äventyras, har i propositionen flyttats till 14 a § 1 mom.

Personkrets som omfattas av tillämpningsområdet (27 §). I propositionen föreslås det att det till lagen om utkomststöd fogas en ny 27 §, där det föreskrivs om den personkrets som omfattas av lagen om utkomststöd. Enligt propositionsmotiven (s. 70) motsvarar den föreslagna regleringen i stor utsträckning tolkningspraxis i anknytning till 2 och 14 a § i den gällande lagen. Utskottet understryker att avsikten med den föreslagna bestämmelsen inte är att utvidga kretsen av personer som är berättigade till utkomststöd.

Enligt det föreslagna 27 § 1 mom. beviljas utkomststöd en sökande eller familj som vistas stadigvarande i Finland. Vistelsens faktiska karaktär ska enligt motiveringen utredas, såsom också hittills har varit praxis, individuellt för varje sökande om sökanden inte har uppehållstillstånd eller hemkommun enligt utlänningslagen. Då ska sökanden lämna kompletterande utredningar om exempelvis familjeband, band som uppkommit via arbetet, boendeformen, att sökanden omfattas av den finländska sociala tryggheten eller den faktiska sammantagna längden på sökandens vistelse i Finland. I fråga om familjen ska enhetliga avgöranden eftersträvas. Enligt 2 mom. har dock var och en som vistas i landet rätt att i brådska situationer få stöd för att trygga nödvändig hjälp så att personens rätt till oundgänglig försörjning och omsorg inte äventyras. Som sådana nödvändigheter anses enligt motiveringen bland annat kost, nödvändiga läkemedel och kläder samt logi.

Sakkunniga har lyft fram den föreslagna regleringens förhållande till ekonomiskt stöd enligt 12 och 12 a § i socialvårdslagen och till tillfälligt boende enligt 21 § i den lagen. Utskottet anser det vara viktigt att man följer hur tillämpningen av den föreslagna 27 § i lagen om utkomststöd fungerar och vid behov förtydligar dess förhållande till bestämmelserna i socialvårdslagen.

Finansiering av utkomststödet

Enligt propositionen ska kommunerna fortfarande ha partiellt finansieringsansvar för det grundläggande utkomststödet. Kommunens finansieringsandel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet är 50 procent, står det i propositionen. Kommunens finansieringsandel beaktas genom en motsvarande minskning av den statsandel för basservice som ska betalas till kommunen. De föreslagna bestämmelserna motsvarar gällande lagstiftning.

I propositionen motiveras bibehållandet av kommunens finansieringsansvar bland annat med att kommunerna fortfarande har en central roll för bildningstjänsterna, bostadspolitiken och upprätthållandet av områdets livskraft, med hjälp av vilka kommunen kan främja invånarnas välfärd, bo-

Betänkande ShUB 29/2022 rd

ende till skäligt kostnad och möjligheter att få arbete. Dessa faktorer bidrar till att minska behovet av ekonomiskt stöd i sista hand. Även kommunernas sysselsättningsåtgärder kan bidra till att det inte alltid uppstår behov av utkomststöd.

Utifrån propositionen och inkommen utredning konstaterar utskottet att finansieringsuppgiften i fråga om det grundläggande utkomststödet trots omorganiseringen av social- och hälsovården fortfarande kan anses ha samband med kommunens uppgifter. Utskottet anser dock att det är viktigt att snabbt bedöma ändamålsenligheten i kommunernas finansieringsansvar och statens och kommunernas finansieringsandelar i finansieringen av utkomststödet och att vid behov ändra lagstiftningen.

Ikraftträdande

Sakkunniga har uttryckt oro över att den föreslagna regleringen träder i kraft vid årsskiftet. Vid ingången av 2023 överförs ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster samt räddningsväsendets tjänster från kommunerna till välfärdsområdena.

Utskottet konstaterar att propositionen innehåller bestämmelser som måste träda i kraft vid ingången av 2023 när välfärdsområdena inleder sin verksamhet. En senareläggning av ikraftträdandet av den föreslagna regleringen förutsätter att dessa nödvändiga ändringar görs i den gällande lagen, dvs. i praktiken en ny regeringsproposition. Därför anser utskottet att de föreslagna bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 2023.

Under utskottets sakkunnigutfrågning hade de som verkställer lagen om utkomststöd exceptionellt mycket synpunkter på de enskilda bestämmelserna i lagförslaget och motiveringarna till dem. Dessutom påpekade de som verkställer lagen att innehållet i ändringarna inte har kunnat förutses tillräckligt, vilket innebär att tiden för att bereda sig på ändringarna blir kort, om lagen stadfästs strax innan ikraftträdandet. Utskottet betonar vikten av att under lagberedningen samarbeta med dem som ska verkställa lagen.

DETALJMOTIVERING

Utöver de nya bestämmelserna föreslår regeringen att gällande bestämmelser flyttas antingen utan ändringar eller delvis ändrade till olika ställen i lagen. Bedömningen av lagförslaget försvåras av att specialmotiveringen delvis är uppbyggd så att det konstateras att bestämmelsen delvis är ny, men motiveringen specificerar inte till alla delar vilken den nya bestämmelsen är i detta sammanhang och vilken del av bestämmelsen som förblir i sin tidigare form och exakt vilken lagändring den tidigare formuleringen bottenar i.

Enligt utredning från social- och hälsovårdsministeriet är det fråga om precisering eller förenkling av ordalydelsen eller lagens struktur, vilket inte inverkar på tolkningen av lagen, då delar av den gällande lagstiftningen delvis har ändrats och flyttats till andra paragrafer och motiveringen inte närmare beskriver innehållsändringen. Vid tolkningen av bestämmelserna i fråga kan man således fortfarande stödja sig på tidigare motivering och etablerad tolkningspraxis. Utskottet betonar dock att det av specialmotiveringen tydligt bör framgå till vilka delar regleringen ändras.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

1. Lagen om ändring av lagen om utkomststöd

4§. Verkställighet. Utskottet föreslår att 2 mom. kompletteras med ett explicit omnämnande av att lagens bestämmelser om välfärdsområden ska tillämpas på Helsingfors stad.

7 b §. Hälso- och sjukvårdsutgifter och övriga utgifter. Utskottet föreslår att 2 mom. 2 punkten förtydligas i förhållande till lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt så att det till punkten fogas en hänvisning till 7 § i den lagen. Den paragrafen gäller avtal som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt. Dessutom föreslår utskottet att hänvisningen till 7 b § om växelvist boende i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt stryks. Beaktandet av kostnader för att träffa barnet gäller endast träffar med barnet, inte boende i två familjer, står det i specialmotiveringen till den bestämmelsen. Avsikten med propositionen är således inte att ingripa i situationer med växelvist boende där barnet bor växelvis hos båda föräldrarna. Utgifterna i anslutning till de situationerna kan i uträkningen av utkomststöd fördelas mellan föräldrarna enligt hur föräldrarna ansvarar för utgifterna och bestämmelsen om umgängeskostnader tillämpas inte på föräldrarna. Utskottet föreslår också att ordalydelsen i bestämmelsen preciseras på motsvarande sätt som i den gällande lagen så att utgifterna för umgänget med barnet beaktas till den del barnet träffar en förälder som bor i ett annat hushåll. Den felaktiga hänvisningen till kommunen föreslås bli ändrad till en hänvisning till välfärdsområdet.

Utskottet konstaterar att det i specialmotiveringen till 2 mom. 3 punkten felaktigt står att när man bedömer om det är behövt att skaffa en identitetshandling, uppehållshandling och resehandling ska grunderna för de utgifter som beaktas vara nödvändiga. Utskottet betonar att behovsprövning används i fråga om alla de utgifter som nämns i paragrafen. Bedömningen av behovet kräver prövning i det enskilda fallet, vilket innefattar en bedömning av både utgiftens grund och av dess belopp.

10 a §. Förfarande för sänkning av grunddelen. Utskottet föreslår att omnämnandet av Folkpensionsanstaltens skyldighet att sända beslut om sänkt grunddel till välfärdsområdet stryks i 2 mom., eftersom utskottet föreslår att bestämmelser om detta tas in i 18 h §, som gäller utlämnande av uppgifter på eget initiativ.

11 §. Inkomster som ska beaktas. Utskottet föreslår att lagförslaget kompletteras med en ändring av 2 mom. 5 punkten, där den felaktiga hänvisningen till den upphävida 3 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa korrigeras till en hänvisning till den förhöjningsdel och förhöjda förtjänstdel som avses i 6 § 3 mom. i samma lag. Dessutom föreslår utskottet att lagförslaget kompletteras med en ändring av 2 mom. 6 punkten, vars felaktiga hänvisning till 8 § i lagen om utkomststöd korrigeras till en hänvisning till 6 § 3 mom. i den lagen. Utskottet föreslår också en precisering av 3 mom. så att det i momentet föreskrivs att förvärvsinkomstavdraget i enlighet med gällande lag är inkomsttagarspecifikt.

13 §. Tiden för vilken utkomststöd fastställs samt beräkning. Utskottet konstaterar att paragrafens 3 och 4 mom., som gäller tiden för vilken utkomststödet bestäms och beräkningen, i stora drag motsvarar ordalydelsen i 15 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen. Utskottet betonar att det finns etablerad tolkningspraxis i fråga om tillämpningen av den gällande 15 §. Denna praxis bör fortfarande beaktas vid tolkningen av de nuvarande bestämmelserna.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

För att undvika oklarheter i tolkningen föreslår utskottet strykning av omnämmandet i 3 mom. om att kvaliteten på de disponibla tillgångarna ska beaktas vid skälighetsprövningen av uppdelningen av inkomsterna i perioder. Ändrad på detta sätt har bestämmelsen motsvarande ordalydelse som det gällande 15 § 2 mom.

17§. Sökandens skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsskyldighet. Utskottet föreslår att hänvisningen i 1 mom. till 12 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården ändras till en hänvisning till 11—13 § i den lagen på motsvarande sätt som i den gällande paragrafen. Avsikten är att lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (kunduppgiftslagen), där det föreslås att 11 och 13 § ska upphävas, ska träda i kraft först den 1 januari 2024. Lagförslaget behandlas för närvarande i riksdagen.

18 a §. Folkpensionsanstaltens rätt till information och skyldighet att lämna ut uppgifter.

Utskottet föreslår att hänvisningen i 2 mom. till 64 § i klientuppgiftslagen, som är under behandling i riksdagen, ändras till en hänvisning till 20 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, eftersom klientuppgiftslagen avses träda i kraft först vid ingången av 2024. På motsvarande grunder föreslås det att hänvisningen i 3 mom. till 63 § i klientuppgiftslagen ändras till en hänvisning till 18 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Utskottet konstaterar att den föreslagna regleringen således innehållsmässigt motsvarar den gällande regleringen, även om paragrafens struktur föreslås bli ändrad.

18 b §. Uppgifter som välfärdsområdet lämnar ut till Folkpensionsanstalten på eget initiativ. Utskottet föreslår att 1 mom. kompletteras med en hänvisning till situationer som avses i 10 a § 1 och 3 mom. om förfarandet för att sänka grunddelen. Välfärdsområdet ska således på eget initiativ informera Folkpensionsanstalten om att socialvårdens bedömning av servicebehovet har gjorts för klienten. Detta förutsätter att socialvården i välfärdsområdet vet att klienten har ett pågående utkomststödsärende och att det kan bli aktuellt med en sänkning av grunddelen.

Dessutom föreslår utskottet att 3 mom. ändras så att välfärdsområdet får lämna Folkpensionsanstalten uppgifter om beslut om kompletterande eller förebyggande utkomststöd, om välfärdsområdet bedömer att beslutet är av betydelse för avgörandet av klientens följande ärende som gäller grundläggande utkomststöd. Utskottet betonar att förebyggande utkomststöd kan sökas också utan beslut om grundläggande utkomststöd. Bestämmelsen behöver således begränsas till lämnande av uppgifter som bedöms vara av betydelse vid avgörande av ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd.

Utskottet slår fast att ett beslut om kompletterande eller förebyggande utkomststöd kan ha betydelse när ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd avgörs, eftersom Folkpensionsanstalten annars inte nödvändigtvis får information om att en inkomstpost som klienten får härstammar från kompletterande eller förebyggande utkomststöd som beviljas av socialvården. Folkpensionsanstalten kan då felaktigt tolka den som inkomst som ska beaktas. Dessutom är det möjligt att ett negativt beslut av välfärdsområdet har grundat sig på ett överskott i klientens grundläggande utkomststöd som har ansetts räcka till också för utgifter för vilka kompletterande utkomststöd har sökts. Samma överskott kan dock inte i det grundläggande utkomststödet efter det anses vara dis-

Betänkande ShUB 29/2022 rd

ponibelt och Folkpensionsanstalten behöver detta besked från välfärdsområdet för att kunna tolka situationen rätt i nästa beslut.

Motiveringen till beslut om kompletterande och förebyggande utkomststöd kan också innehålla sådana kommentarer som välfärdsområdets socialvård har gjort om klientens situation som kan vara av betydelse när Folkpensionsanstalten avgör nästa beslut om grundläggande utkomststöd. Sådana är till exempel iakttagelser som hänför sig till klientens boendesituation och som kan ha betydelse vid prövningen av om boendeutgifterna ska jämkas.

18 f §. Antecknande av klientuppgifter som gäller grundläggande utkomststöd. Utskottet föreslår att 2 mom. ändras så att det i stället för 48 § i klientuppgiftslagen hänvisas till 8 § 1 mom. i lagen om klienthandlingar inom socialvården (254/2015), eftersom den klientuppgiftslag som är under behandling i riksdagen avses träda i kraft först vid ingången av 2024. I 8 § i lagen om klienthandlingar inom socialvården föreskrivs det om anteckning av klientuppgifter vid sektorsövergripande samarbete. De som deltar i sektorsövergripande samarbete får oberoende av sekretessbestämmelserna i de handlingar som innehåller av den organisation de företräder anteckna sådana klientuppgifter inom socialvården som de har fått tillgång till genom samarbetet och som behövs för att sköta den gemensamma klientens ärende i organisationen. Dessutom får personerna registrera en på basis av samarbetet upprättad klientplan, promemoria eller någon annan motsvarande handling i den organisationen, om det med tanke på klienten behövs i det ärende för vars skötsel handlingen har upprättats.

18 g §. Välfärdsområdets rätt till information. Utskottet föreslår att hänvisningen till 64 § i klientlagen ändras till en hänvisning till 20 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, eftersom klientuppgiftslagen avses träda i kraft först vid ingången av 2024.

18 h §. Folkpensionsanstaltens skyldighet att på eget initiativ lämna ut uppgifter till välfärdsområdet. Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med en hänvisning till beslutet om sänkning av det grundläggande utkomststödet enligt 10 § 1 mom.

24 §. Ändringssökande. Den felaktiga hänvisningen till det kommunala socialväsendet i 1 mom. ändras till en hänvisning till välfärdsområdet.

27 f §. Kommunens finansieringsandel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet. Utskottet föreslår att 1 mom. kompletteras med en bestämmelse om riktande av finansieringsansvaret enligt kommun. På motsvarande sätt som i 14 a § 1 mom. i den gällande lagen föreslår utskottet att Folkpensionsanstalten när den betalar ut grundläggande utkomststöd ska rikta kostnaderna till den kommun inom vilken sökanden eller familjen stadigvarande vistas.

2. Lagen om ändring av 14 § i socialvårdslagen

14 §. Socialservice som möter stödbehoven. Utskottet föreslår att början på det inledande stycket i 1 mom. formuleras ”Som socialservice som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar” för att ordalydelsen i det inledande stycket ska motsvara den ordalydelse som godkänts genom lag 790/2022.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 3 och 4 i proposition RP 127/2022 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 127/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om utkomststöd (1412/1997) 1 § 3 mom., 5 a, 5 b och 14 f–14 h § samt 24 § 3 mom.,

sådana de lyder, 1 § 3 mom. i lag 191/2001, 5 a § i lagarna 815/2015, 1107/2016 och 1108/2016, 5 b och 14 f samt 24 § 3 mom. i lag 815/2015, 14 g § i lagarna 815/2015 och 563/2019 samt 14 h § i lag 934/2019,

ändras 4 och 5 §, rubriken för 2 kap., 6, 7, 7a–7c, 8, 10 och 10 a §, 11 § 1 mom. 5 och 6 punkten samt 3 mom., 13, 14, 14 a, 14 c–14 e, 15, 17, 18 a, 18 b, 18 f, 20 och 23 §, 24 § 1 och 2 mom. samt 27 §,

av dem 4 § sådan den lyder i lagarna 815/2015 och 1107/2016, 5 § sådan den lyder i lag 1716/2009, 6 och 7 § sådana de lyder i lag 1218/2005, 7 a och 7 b § sådana de lyder i lag 815/2005, 7 c sådan den lyder i lagarna 1218/2005, 64/2006 och 815/2015, 10 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1294/2002, 1390/2010, 291/2012, 939/2012, 1004/2012, 1373/2014 och 815/2015, 10 a § sådan den lyder i lagarna 1294/2002 och 939/2012, 11 § 1 mom. 5 och 6 punkten sådana de lyder i lag 1107/2016 och 3 mom. sådant det lyder i lag 940/2014, 13 § sådan den lyder i lag 923/2000, 14 och 14 d § sådana de lyder i lagarna 815/2015 och 1107/2016, 14 a, 14 c, 20 och 23 § samt 24 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 815/2015, 14 e § sådan den lyder i lag 299/2016, 15 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 49/2005 och 1218/2005, 17 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 815/2015, 18 a och 18 f § sådana de lyder i lag 1107/2016 samt 18 b § sådan den lyder i lag 934/2019, samt

Betänkande ShUB 29/2022 rd

fogas till 16 § nya 3 och 4 mom., till lagen en ny kapitelrubrik före 18 a § samt till lagen nya 18 g, 18h och 27 a–27 f § som följer:

4 §

Verkställighet

Den allmänna ledningen, styrningen och utvecklingen av utkomststödsverksamheten hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter.

Verkställigheten av utkomststödsverksamheten fördelas mellan välfärdsområdet och Folkpensionsanstalten så, att Folkpensionsanstalten ansvarar för verkställigheten av grundläggande utkomststöd enligt 7 § och välfärdsområdet ansvarar för verkställigheten av kompletterande utkomststöd enligt 7 c § och förebyggande utkomststöd enligt 8 §. Vad som i denna lag förskrivs om välfärdsområden tillämpas på Helsingfors stad till den del staden ordnar social- och hälsovård i enlighet med lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021).

Denna lag innehåller bestämmelser om de bestämmelser i socialvårdslagstiftningen som Folkpensionsanstalten tillämpar när den sköter uppgifter enligt denna lag.

5 §

Den riksomfattande delegationen för utkomststödsärenden

Vid social- och hälsovårdsministeriet finns en delegation för utkomststödsärenden som utses av statsrådet med uppgift att följa tillämpningspraxis och samarbetet mellan myndigheterna i utkomststödsärenden samt att lägga fram förslag i frågor som gäller utkomststödet. Till delegationen hör företrädare för socialvården i social- och hälsovårdsministeriet, Folkpensionsanstalten och välfärdsområdena. Bestämmelser om delegationens uppgifter och närmare sammansättning utfärdas genom förordning av statsrådet.

2 kap.

Fastställande av utkomststöd och utkomststöds struktur

6 §

Fastställande av utkomststöd

Utkomststöd beviljas för sådana nödvändiga utgifter som fastställs enligt denna lag, som en person eller familj inte kan täcka med sina disponibla inkomster och tillgångar. Utkomststöds belopp är skillnaden mellan de utgifter och de disponibla inkomster och tillgångar som fastställs enligt denna lag. Inkomsterna och tillgångarna beaktas först när det grundläggande utkomststödet enligt 2 mom. beviljas. Bestämmelser om beräkningen av skillnaden mellan inkomster och tillgångar finns i 13 §.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

Då utkomststöd beviljas beaktas utgifter som täcks med en grunddel och övriga grundutgifter till behövligt belopp (*grundläggande utkomststöd*) samt utgifter till följd av särskilda behov eller förhållanden till behövligt belopp (*kompletterande utkomststöd*).

Utgifter beaktas inte som berättigande till utkomststöd till den del de ersätts eller motsvarande förmån erhålls på någon annan grund.

7 §

Grundläggande utkomststöd

Till de utgifter som beaktas då grundläggande utkomststöd beviljas och som täcks med en grunddel (*grunddel*) hör utgifter för kost och kläder, smärre hälso- och sjukvårdsutgifter samt utgifter som beror på personlig hygien och hemmets hygien, användning av lokaltrafik, prenumeration på dagstidning, användning av telefon och datakommunikation och hobby- och rekreationsverksamhet samt andra motsvarande utgifter som hänför sig till en persons och familjs dagliga uppehälle.

Utöver de utgifter som täcks med grunddelen beaktas som *övriga grundutgifter* till behövligt belopp andra utgifter för boende, hälso- och sjukvård och andra utgifter enligt 7 a och 7 b § än de som ingår i grunddelen.

7 a §

Boendeutgifter

Som övriga grundutgifter beaktas till behövligt belopp följande boendeutgifter:

- 1) boendeutgifter som avses i 9 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014);
- 2) nödvändiga underhållsutgifter för andra ägarbostäder än ägarbostäder i bolagsform;
- 3) uppvärmningskostnader;
- 4) utgifter för användning av hushållselektricitet;
- 5) hemförsäkringspremier;
- 6) separat betalda vattenavgifter;
- 7) nödvändiga utgifter som hänför sig till inflyttning i en bostad.

Om boendeutgifterna för den som ansöker om utkomststöd överskrider ett belopp som kan anses behövligt i fråga om de utgifter som avses i 1 mom. 1–3 punkten., ska sökanden anvisas att skaffa en förmånligare bostad. Dessutom ska sökanden anvisas att ta kontakt med kommunen för att reda ut bostadsfrågan. Sökanden ska för att skaffa sig en förmånligare bostad ges en tillräcklig tidsfrist som beaktar hans eller hennes faktiska behov. Folkpensionsanstalten ska under denna tid beakta stödmottagarens boendeutgifter till deras fulla belopp. Detta moment gäller inte en sådan sökande av utkomststöd som redan tidigare i fråga om samma bostadsbehov har fått en anvisning och en tidsfrist för skaffande av en förmånligare bostad.

Om sökanden inte har någon reell möjlighet att på sin bostadsort skaffa en bostad som avses i 2 mom., kan boendeutgifterna beaktas till sitt fulla belopp även efter den utsatta tidsfristen.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

7 b §

Hälso- och sjukvårdsutgifter och övriga utgifter

Som övriga grundutgifter beaktas till behövligt belopp andra hälso- och sjukvårdsutgifter än de som ingår i grunddelen.

Som övriga grundutgifter beaktas dessutom till behövligt belopp

1) utgifter för småbarnspedagogik samt utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever,

2) utgifter för att träffa barnet i de situationer som avses i 7, 7 a, ~~7 b~~ och 9 c § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983), till den del **barnet träffar en förälder som inte bor i samma hushåll och utgifterna** grundar sig på ett avtal som har bekräftats av **välståndsområdet** eller på ett domstolsbeslut,

3) utgifter för anskaffning av en identitetshandling, uppehållshandling och resehandling.

7 c §

Kompletterande utkomststöd

Då kompletterande utkomststöd beviljas beaktas till behövligt belopp utgifter som på grund av en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden ansetts behövliga för tryggnad av försörjningen eller främjande av förmågan att klara sig på egen hand.

Som en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden kan anses långvarigt utkomststöd, en långvarig eller svår sjukdom, särskilda behov i anslutning till barns hobbyverksamhet och andra med dessa jämförbara förhållanden eller behov.

8 §

Förebyggande utkomststöd

Förebyggande utkomststöd kan beviljas för uppnående av de mål som nämns i 1 § 2 mom. för åtgärder som vidtas för att aktivera stödtagaren, trygga dennes boende, lindra svårigheter till följd av överskuldssättning eller en plötsligt försämrade ekonomisk ställning samt för andra syften som främjar stödtagarens förmåga att klara sig på egen hand.

Välståndsområdet beslutar om grunderna för beviljande av stödet. Av särskilda skäl kan stöd beviljas med avvikelse från vad som föreskrivs i 6 § om fastställande av stödet, i 13 § om tiden för vilken stöd fastställs och beräkningen samt i 14 § om ansökan om stöd.

10 §

Sänkt grunddel

Grunddelens belopp kan sänkas med högst 20 procent för en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

1) personen utan grundad anledning har vägrat att ta emot ett arbete som erbjudits honom eller henne individuellt och bevisligen eller att delta i sådan offentlig arbetskrafts-service som under en

Betänkande ShUB 29/2022 rd

skälig tid skulle trygga hans eller hennes försörjning eller om han eller hon genom sin försumelse har föranlett att arbete eller offentlig arbetskraftsser-vice inte har kunnat erbjudas, eller av att en person som uppnått myndighetsåldern men inte fyllt 25 år och som saknar yrkesutbildning har avbrutit eller vägrat delta i utbildning så att han eller hon enligt 2 kap. 13 eller 14 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte är berättigad till arbetslöshetsförmån,

2) en invandrare som avses i lagen om främjande av integration (1386/2010) utan grundad anledning har vägrat delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i sysselsättningsfrämjande åtgärder som avtalats specificerat i integrationsplanen eller om han eller hon genom sin försumelse har föranlett att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas,

3) en person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) har vägrat delta i utarbetandet av en aktiveringsplan enligt den lagen eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättning- en (1369/2014),

4) en person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har utan giltig orsak enligt 2 a kap. 14 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbrutit eller av eget förvållande varit tvungen att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte.

Grunddelens belopp kan sänkas med ett större belopp än vad som nämns i 1 mom., dock sammanlagt med högst 40 procent, om en person

1) efter att utkomststödets grunddel sänkts på det sätt som avses i 1 mom., fortsätter att förfara på det sätt som avses i 1 mom. 1–4 punkten, och

2) utan grundad anledning vägrar delta i bedömning av servicebehovet enligt 10 a §.

Sänkningen enligt 1 och 2 mom. kan göras endast om den inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig. Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången räknat från vägran eller försummelsen.

10 a §

Förfarande för sänkning av grunddelen

Innan grunddelen sänks ska klienten ges tillfälle att presentera utredning om skälen till att grunddelen inte ska sänkas eller till att sänkningen är oskälig. När Folkpensionsanstalten överväger att sänka grunddelen ska Folkpensionsanstalten vid behov anvisa klienten till välfärdsområdets socialvård för bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen. Folkpensionsanstalten ska informera sökanden om detta i förväg.

Folkpensionsanstalten avgör huruvida grunddelen ska sänkas. ~~Folkpensionsanstalten ska omedelbart sända beslutet om sänkt grunddel till välfärdsområdet för kännedom och meddela sökanden att beslutet sänts till välfärdsområdet.~~

När sänkning av grunddelen övervägs i en situation som avses i 10 § 2 mom., ska Folkpensionsanstalten alltid innan grunddelen sänks på det sätt som avses i det momentet anvisa klienten till välfärdsområdets socialvård för bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen. Folkpensionsanstalten ska informera sökanden i förväg om att sökanden kan undvika att grunddelen sänks genom att delta i bedömning av servicebehovet eller annars kan grunddelen sänkas i enlighet med 10 § 2 mom. Folkpensionsanstalten ska ge sökanden en skälig tid att delta i bedömning av servicebehovet innan grunddelen sänks.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

Välfärdsområdets socialvårdsmyndighet avgör på basis av en bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen vilken service klienten erbjuds och upprättar vid behov en klientplan tillsammans med klienten och andra myndigheter.

11 §

Inkomster som ska beaktas

Som inkomster beaktas dock inte

5) kostnadsersättning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, ersättning för uppehälle enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel enligt 6 kap. 3 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, skillnaden mellan förhöjd förtjänstdel som avses i den paragrafen och förtjänstdel som avses i 2 § 1 mom. i det kapitlet samt arbetsmarknadsstödets förhöjningsdel enligt 7 kap. 5 § i den lagen,

6) sådana ersättningar och inkomster som avses i 6 § 3 mom.,

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. ska 150 euro per månad av inkomsttagarens förvärvsinkomster inte beaktas.

13 §

Tiden för vilken utkomststöd fastställs och beräkning

Utkomststödet fastställs per månad. Utkomststöd kan vid behov beviljas och utbetalas för kortare eller längre tid än en månad.

För fastställande av utkomststöd görs en beräkning, i vilken sökandens och familjens utgifter enligt 7 och 7 a–7 c § samt disponibla inkomster och tillgångar beaktas.

Då de utgifter enligt 7 och 7 a–7 c § som utgör grund för utkomststödet samt inkomsterna enligt 11 § och tillgångarna enligt 12 § räknas ut, beaktas utgifterna, inkomsterna och tillgångarna för den tidsperiod för vilken utkomststödet fastställs. Inkomsterna kan dock delas upp i poster som beaktas under flera sådana tidsperioder för vilka utkomststöd fastställs, om det är skäligt med beaktande av inkomstens engångsnatur eller grunden för den eller dess användningsändamål ~~eller kvaliteten på de disponibla tillgångarna.~~

En sådan inkomst som inte var känd när beslutet om utkomststöd fattades kan i efterhand beaktas såsom inkomst, om utkomststöd söks under de två första kalendermånaderna som följer på beslutet, och om det inte är oskäligt att beakta inkomsten. Inkomst som beaktas i efterhand ska dessutom vara tillgänglig för klienten. Då stödet beviljas ska den sökande underrättas om möjligheten att beakta inkomsten i fråga retroaktivt.

Utkomststödet eller en del därav kan av särskilda skäl beviljas retroaktivt för betalning av styrkta utgifter som berättigar till utkomststöd.

Närmare bestämmelser om vilka uppgifter beräkningen ska innehålla samt om detaljerna för utarbetandet av den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

14 §

Ansökan om utkomststöd

Ansökan om utkomststöd görs hos Folkpensionsanstalten, som avgör sökandens rätt till grundläggande utkomststöd. Bestämmelser om överföring av ansökan till välfärdsområdet för behandling finns i 14 c §.

Ansökan om kompletterande eller förebyggande utkomststöd görs hos välfärdsområdet, om sökanden har meddelats ett beslut om grundläggande utkomststöd för den tid som ansökan gäller.

14 a §

Behandlingen av utkomststödsärenden

Ett utkomststödsärende ska behandlas så att sökandens eller familjens rätt till nödvändig försörjning och omsorg inte äventyras. Beslutet om utkomststöd ska fattas utan dröjsmål, dock senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit. Ett beslut om att utkomststöd beviljas ska verkställas utan dröjsmål.

Vid beviljande av grundläggande utkomststöd ska beslutet, när ansökan avser månaden efter ansökningstidpunkten, trots det som föreskrivs i 1 mom. fattas och verkställas senast den första vardagen i den månaden, om det då har förflutit mer än sju vardagar från den tidpunkt då ansökan inkom. Om ansökan avser en senare tidsperiod än den månad som följer efter ansökningstidpunkten, ska beslutet fattas och verkställas senast den första vardagen under den tidsperiod som avses i ansökan.

Om ansökan är bristfällig, ska klienten senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit ges eller sändas en specificerad uppmaning att komplettera ansökan inom utsatt tid. Beslutet om utkomststöd ska fattas utan dröjsmål, dock senast den sjunde vardagen efter det att den kompletterade ansökan har inkommit. Om klienten inte inom utsatt tid har kompletterat sin ansökan eller uppgett en godtagbar orsak till att kompletteringen försenats, fattas beslutet utan dröjsmål på basis av de tillgängliga uppgifterna, dock senast den sjunde vardagen efter det att tidsfristen gått ut. Med klientens samtycke kan beslutet fattas på basis av de tillgängliga uppgifterna innan den utsatta tiden har gått ut.

14 c §

Överföring av ett ärende som gäller utkomststöd från Folkpensionsanstalten till välfärdsområdet

Folkpensionsanstalten ska på begäran av sökanden utan dröjsmål sända ansökan till det välfärdsområde som är behörigt i ärendet efter att utifrån ansökan ha fattat ett beslut om grundläggande utkomststöd, om sökanden i sin ansökan uppger andra utgifter än sådana som avses i 7, 7 a eller 7 b §.

Folkpensionsanstalten ska vid behov i samarbete med välfärdsområdet i fråga bedöma om klientens behov av kompletterande eller förebyggande stöd är brådskande. Om behovet av stöd bedöms vara brådskande, ska Folkpensionsanstalten behandla ansökan som brådskande också i fråga om det grundläggande utkomststödet.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

14 d §

Hur skötseln av utkomststödsärenden ska ordnas och klientens rätt till personlig service

Skötseln av utkomststödsärenden ska med tanke på webbtillgänglighet och fysisk tillgänglighet ordnas så att olika klientgruppers behov beaktas.

I fråga om grundläggande utkomststöd ska klienten ges tillfälle till ett personligt samtal med en tjänsteman vid Folkpensionsanstalten senast den sjunde vardagen efter det att klienten har begärt detta av Folkpensionsanstalten. I fråga om kompletterande eller förebyggande utkomststöd ska klienten inom motsvarande tid ges tillfälle till ett personligt samtal med en yrkesutbildad person inom socialvården vid välfärdsområdet. Information om rätten till personligt samtal ska ges i tydlig form i samband med anvisningarna för ansökan, och klienten ska vid behov ges handledning i hur rätten utövas.

Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet kan också ha en gemensam träff med klienten. Klienten har också rätt att begära möjlighet till ett gemensamt möte. Ett gemensamt möte ska ordnas i enlighet med 2 mom., om begäran inte är uppenbart ogrundad. På ett gemensamt möte tillämpas 14 e §.

14 e §

Samarbete mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet i utkomststödsärenden

Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet ska samarbeta i klientens ärende för att uppnå målen i lagen om utkomststöd inom sina respektive verksamhetsområden. Vad som i 41 § i socialvårdslagen föreskrivs om sektorsövergripande samarbete för socialvårdsklienter och i 35 § i den lagen om kontakt med socialvården för bedömning av klientens behov av stöd, tillämpas också på Folkpensionsanstalten.

15 §

Socialvårdens utlåtande

Socialvården vid välfärdsområdet kan ge Folkpensionsanstalten utlåtanden om sina klienter för behandlingen av ärenden som gäller grundläggande utkomststöd. Socialvården ska höra klienten innan utlåtande ges samt informera honom eller henne om de uppgifter som ingår i utlåtandet och ändamålet med utlåtandet.

Utlåtandet kan gälla

- 1) klientens omständigheter och situation som har betydelse när Folkpensionsanstalten bedömer storleken på det behövliga beloppet av övriga grundutgifter,
- 2) faktorer som inverkar på sänkningen av klientens grunddel, eller
- 3) behovet att behandla beslutet som brådskande.

I utlåtandet får det inte tas in sådana uppgifter som inte behövs för att avgöra ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd. Utlåtandet är inte bindande för Folkpensionsanstalten, men Folkpensionsanstalten ska beakta utredningen i utlåtandet när den fattar beslut om grundläggande utkomststöd.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

16 §

Utbetalning av utkomststöd

Utkomststöd kan helt eller delvis betalas ut genom att sökanden ges en förbindelse om betalning, för sökandens räkning, för den produkt eller tjänst som anges i förbindelsen (*betalningsförbindelse*). Genom betalningsförbindelsen kan Folkpensionsanstalten eller välfärdsområdet förbinda sig att betala utgifter som avses i 7 a–7 c och 8 § i lagen om utkomststöd, och med klientens samtycke i brådskande fall också utgifter som avses i 7 § 1 mom.

En betalningsförbindelse kan också beviljas för säkerheter som den som ansöker om utkomststöd gett för utgifter som avses i 7 a § i lagen om utkomststöd. En betalningsförbindelse för en säkerhet ges som villkorlig. Endast av särskilt vägande skäl kan en säkerhet beviljas i form av pengar.

17 §

Sökandens skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsskyldighet

Den som ansöker om utkomststöd, de som är medlemmar av sökandens familj och den som är skyldig att försörja sökanden samt vid behov deras vårdnadshavare och intressebevakare ska för beviljande av grundläggande utkomststöd lämna Folkpensionsanstalten och för beviljande av kompletterande och förebyggande utkomststöd lämna välfärdsområdet alla tillgängliga nödvändiga uppgifter som inverkar på utkomststödet. Bestämmelser om lämnandet av uppgifter finns dessutom i 11–13 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000).

Mottagaren av utkomststöd ska omedelbart underrätta Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet om förändringar som sker i de uppgifter som avses i 1 mom.

En i 1 mom. avsedd person ska vid behov ges tillfälle att förete en utredning om att det är fråga om ett separat hushåll.

3 a kap.

Utlämnande av uppgifter mellan myndigheter

18 a §

Folkpensionsanstaltens rätt till information och skyldighet att lämna ut uppgifter

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av välfärdsområdets socialvårdsmyndighet på begäran avgiftsfritt få uppgifter och utredningar som finns hos socialvårdsmyndigheten och som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs vid Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten har dessutom rätt att av en socialvårdsmyndighet och av skattemyndigheterna få sekretessbelagda personuppgifter som finns i deras personregister oberoende av klientens samtycke, om det är nödvändigt för behandlingen av

Betänkande ShUB 29/2022 rd

ett utkomststödsärende som avses i denna lag. Folkpensionsanstalten ska på förhand informera klienten om denna möjlighet.

Vad som i 20 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården föreskrivs om välfärdsområdets rätt till information trots sekretessbestämmelserna gäller också Folkpensionsanstaltens rätt att få sekretessbelagda uppgifter som är nödvändiga för skötseln av dess utkomststödsuppgifter enligt denna lag.

Vad som i 18 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården föreskrivs om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter oberoende av klientens samtycke gäller också de nödvändiga uppgifter som Folkpensionsanstalten får i samband med skötseln av sina utkomststödsuppgifter.

18 b §

Uppgifter som välfärdsområdet lämnar ut till Folkpensionsanstalten på eget initiativ

I de situationer som avses i 10 § 1 mom. 2–4 punkten och 2 mom. samt 10 a § 1 och 3 mom. ska välfärdsområdet trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter på eget initiativ lämna Folkpensionsanstalten de uppgifter som behövs för prövningen av om utkomststödet grunddel ska sänkas. Välfärdsområdet ska överväga hur behövligt det är att lämna ut uppgifter med beaktande av stödtagarens situation som helhet och med beaktande av att sänkningen inte får äventyra den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och inte heller i övrigt får anses oskälig.

Dessutom kan välfärdsområdet lämna Folkpensionsanstalten de uppgifter som ingår i det utlånt av socialvården som avses i 15 §.

Välfärdsområdet kan lämna Folkpensionsanstalten uppgifter om beslut om kompletterande eller förebyggande utkomststöd för klienten, om det bedömer att detta är av betydelse för avgörandet av klientens följande ärende som gäller grundläggande utkomststöd.

18 f §

Antecknande av klientuppgifter som gäller grundläggande utkomststöd

En anställd vid Folkpensionsanstalten som handlägger ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd ska i kundinformationssystemet för uppgifter om utkomststöd anteckna nödvändiga och tillräckliga uppgifter för att avgöra klientens ärende som gäller grundläggande utkomststöd.

Bestämmelser om anteckning av klientuppgifter vid sektorsövergripande samarbete mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet finns i 8 § 1 mom. i lagen om klienthandlingar inom socialvården (254/2015).

18 g §

Välfärdsområdets rätt till information

Bestämmelser om välfärdsområdets socialvårdsmyndighets rätt att av Folkpensionsanstalten på begäran få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av socialvårdsmyndighetens uppgifter

Betänkande ShUB 29/2022 rd

enligt denna lag finns i 20 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

18 h §

Folkpensionsanstaltens skyldighet att på eget initiativ lämna ut uppgifter till välfärdsområdet

Folkpensionsanstalten ska trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter på eget initiativ lämna välfärdsområdet uppgifter om ett beslut enligt 10 § 1 och 2 mom. om sänkt grundläggande utkomststöd och i de situationer som avses i 14, 14 c och 14 e § uppgifter om handläggningen av ansökan om utkomststöd.

20 §

Grunderna för återkrav

När Folkpensionsanstalten eller välfärdsområdet fattar beslut om att bevilja utkomststöd kan de samtidigt bestämma att utkomststödet eller någon del av det ska återkrävas av

1) stödmottagaren, om han eller hon har inkomster eller tillgångar eller har rätt till en förmån som tryggar hans eller hennes uppehälle, men inkomsterna, tillgångarna eller förmånen inte står till hans eller hennes förfogande eller av annat skäl inte kan användas av honom eller henne då stöd beviljas,

2) stödmottagaren, om han eller hon uppsåtligen har försummat skyldigheten att dra försorg om sitt uppehälle,

3) stödmottagaren, om stödet har beviljats till följd av deltagande i strejk, dock endast i fråga om stöd som betalats till den som själv deltagit i strejken, samt

4) den gentemot stödmottagaren försörjningspliktige, om han eller hon uppsåtligen har försummat sin försörjningsplikt.

Har beviljandet av stöd grundat sig på vilseledande uppgifter som lämnats uppsåtligen eller på uppsåtlig försummelse av anmälningsskyldigheten enligt 17 §, kan Folkpensionsanstalten eller välfärdsområdet, till den del beviljandet av stöd av denna orsak har grundat sig på felaktiga uppgifter, återkräva stödet av den som lämnat uppgifterna eller försummat anmälningsskyldigheten.

23 §

Uttagande och kvittning ur emotsedd förmån

Har utkomststöd helt eller delvis beviljats som ett förskott på emotsedda pensioner, underhållsbidrag, understöd eller andra fortlöpande eller som engångsbelopp inflytande inkomster, ersättningar eller fordringar, kan välfärdsområdet, trots bestämmelser i annan lag, ta ut och lyfta inkomster, ersättningar eller fordringar som hänför sig till den tid för vilken stöd har betalats i förskott och kvitta stödet mot dem. Välfärdsområdet ska omedelbart betala stödmottagaren de medel som återstår efter att utkomststödet har kvittats.

Har välfärdsområdet minst två veckor före betalningsdagen meddelat den som betalar inkomster, ersättningar eller fordringar enligt 1 mom. att betalning inte får göras till stödmottagaren själv, har betalningen laglig verkan endast om den görs till välfärdsområdet.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om välfärdsområdet tillämpas också på Folkpensionsanstalten när den beviljar och betalar grundläggande utkomststöd. Om både Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet kräver betalning ur samma inkomst eller fordran, ska inkomsterna eller fordringarna först betalas till Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten ska betala välfärdsområdet de medel som återstår efter det att det grundläggande utkomststödet har kvittats.

24 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i ett i denna lag avsett beslut som fattats av välfärdsområdet finns i 6 kap. i socialvårdslagen (1301/2014).

Omprövning av ett i denna lag avsett beslut av Folkpensionsanstalten får begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

27 §

Personkrets som omfattas av tillämpningsområdet

Utkomststöd beviljas en sökande eller familj som vistas stadigvarande i Finland. Vistelsens faktiska karaktär ska utredas individuellt för varje sökande.

Var och en som vistas i landet har dock rätt att i brådskande situationer få stöd för att trygga nödvändig hjälp så att personens rätt till oundgänglig försörjning och omsorg inte äventyras.

Kompletterande och förebyggande utkomststöd beviljas på ansökan av det välfärdsområde inom vilket sökanden eller familjen stadigvarande vistas. Om sökanden eller familjen vistas mer än tillfälligt i flera än ett välfärdsområde, beviljas kompletterande utkomststöd av det välfärdsområde inom vilket sökandens eller familjens vistelse har föranlett utgifterna. Om behovet av kompletterande eller förebyggande utkomststöd är brådskande, beviljas detta stöd av det välfärdsområde där familjen eller personen vistas då ansökan görs.

27 a §

Finansiering

På verksamhet som välfärdsområdet ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021).

Betänkande ShUB 29/2022 rd

27 b §

Förskott som ska betalas till Folkpensionsanstalten för att täcka det grundläggande utkomststödet samt fastställande och betalning av förskott

För att trygga Folkpensionsanstaltens betalningsberedskap betalar staten månatligen till Folkpensionsanstalten förskott för det grundläggande utkomststödet till den i 12 d § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) avsedda allmänna fonden för social trygghet.

Det förskott som behövs för utbetalningen av det grundläggande utkomststödet betalas så att minst en sjättedel av det årliga förskottets belopp betalas till Folkpensionsanstalten i samband med förskottet för januari, och därefter betalas det återstående beloppet i månatliga, jämnstora poster. Om det behövs för att trygga finansieringen och en tillräcklig betalningsberedskap eller om det årliga förskottet väsentligen ändras, kan förskottet genom beslut av social- och hälsovårdsministeriet eller i de ärenden som avses i 5 mom. genom beslut av arbets- och näringsministeriet periodiseras på ett sätt som avviker från vad som föreskrivs ovan.

Det sammanlagda beloppet av det innevarande årets förskott ska omedelbart justeras, om förskottsgrunderna förändrats väsentligt.

Det månatliga förskottet ska betalas den näst sista vardagen i föregående månad.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om förskott som ska betalas till Folkpensionsanstalten för att täcka det grundläggande utkomststödet och om betalning av förskott ska också tillämpas när statlig ersättning betalas till Folkpensionsanstalten med stöd av 44 och 46 § samt 51 § 1 mom. i lagen om främjande av integration. Det förskott för januari som avses i detta moment ska dock betalas den första vardagen i januari.

27 c §

Uppföljning av att tidsfristerna iakttas

Institutet för hälsa och välfärd ska av välfärdsområdena och Folkpensionsanstalten två gånger per kalenderår begära de uppgifter som är nödvändiga för uppföljningen av att de tidsfrister som föreskrivs i 14 a, 14 b och 14 d § iakttas. Av välfärdsområdena ska också begäras de uppgifter som är nödvändiga för övervakningen av att tidsfristerna iakttas. Uppgifterna får inte innehålla enskilda personers identifieringsuppgifter.

Välfärdsområdena och Folkpensionsanstalten ska avgiftsfritt lämna de uppgifter som avses i 1 mom. till Institutet för hälsa och välfärd.

Institutet för hälsa och välfärd ska lämna de i 1 mom. avsedda uppgifter som gäller välfärdsområden vidare till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för dess riksomfattande styrnings- och tillsynsuppgift.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

27 d §

Utlämnande av uppgifter som är nödvändiga för framställande av statistik från Folkpensionsanstalten till Institutet för hälsa och välfärd

Folkpensionsanstalten är skyldig att på begäran av Institutet för hälsa och välfärd ge institutet sådana uppgifter om sin verksamhet i fråga om utkomststöd enligt denna lag som är nödvändiga för framställande av statistik och som inte innehåller enskilda personers identifieringsuppgifter.

Dessutom är Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna skyldig att på begäran av Institutet för hälsa och välfärd årligen ge institutet sådana uppgifter om personer och familjer som har fått utkomststöd från Folkpensionsanstalten med stöd av denna lag och som är nödvändiga för framställande av statistik och som gäller familjens storlek och struktur, stödets belopp och varaktighet samt faktorerna bakom behovet av stöd. I fråga om en person som har fått utkomststöd lämnas personbeteckningen som identifieringsuppgift, om det är nödvändigt för framställande av statistik. Med en person som har fått utkomststöd avses i denna paragraf den på vars ansökan utkomststöd beviljats samt personens make eller den som lever tillsammans med personen under äktenskapsliknande förhållanden.

Folkpensionsanstalten har rätt att lämna i 1 och 2 mom. avsedda uppgifter som är nödvändiga för framställande av statistik till Institutet för hälsa och välfärd, oberoende av klientens samtycke. Folkpensionsanstalten ska på förhand informera klienten om utlämnandet av uppgifterna.

27 e §

Regional delegation för utkomststödsärenden

Välfärdsområdet ska tillsätta en regional delegation för utkomststödsärenden, vars uppgift är att lägga fram förslag och ge utlåtanden för utvecklande av handläggningen av utkomststödsärenden och om frågor som gäller genomförande av samarbete inom välfärdsområdet. I delegationen ska det ingå företrädare för Folkpensionsanstalten och välfärdsområdets socialvård. Bestämmelser om delegationens uppgifter och närmare sammansättning utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 f §

Kommunens finansieringsandel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet

Kommunens finansieringsandel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet är 50 procent. Vid utbetalningen av grundläggande utkomststöd ska Folkpensionsanstalten rikta kostnaderna till den kommun inom vilken sökanden eller familjen stadigvarande vistas.

Kommunens finansieringsandel beaktas genom en motsvarande minskning av den statsandel för basservice som ska betalas till kommunen. Bestämmelser om förfarandet för minskning av statsandelen finns i 29 b § i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021).

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 14 § i socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 14 § 1 mom. i socialvårdslagen (1301/2014), sådant momentet lyder delvis ändrat i lagarna 512/2016, 635/2021 och 589/2022, en ny 3 a-punkt som följer:

14 §

Socialservice som möter stödbehoven

Som socialservice som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar ska följande ordnas med det innehåll och i den omfattning som föreskrivs i denna eller i någon annan lag:

3 a) service för att främja ekonomisk funktionsförmåga,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 2 och 18 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 2 § 7 och 8 punkten samt 18 § som följer:

Betänkande ShUB 29/2022 rd

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

7) *sysselsättningspenning* ersättning per dag som betalas till den som får utkomststöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

8) *reseersättning* ersättning som betalas för resekostnader som uppkommer i samband med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

18 §

Sysselsättningspenning och reseersättning

Till den som får utkomststöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas för varje dag som personen deltar i verksamheten en sysselsättningspenning som är lika stor som kostnadsersättningen enligt 9 kap. 2 § 1 mom. i lagen om offentlig arbeidskrafts- och företagsservice. Sysselsättningspenning betalas dock inte för de dagar för vilka personen får kostnadsersättning enligt 10 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Till den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas dessutom reseersättning enligt det billigaste färdssättet för de resekostnader som deltagandet medför.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 29 § i lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) 29 § 1 mom. som följer:

Betänkande ShUB 29/2022 rd

29 §

Minskning av statsandelen för kommunal basservice med det belopp av grundläggande utkomststöd som betalats till kommunen

Kommunens i 27 f § i lagen om utkomststöd avsedda finansieringsandel av utgifterna för det grundläggande utkomststödet beaktas genom en minskning av kommunens statsandel med ett belopp som motsvarar kommunens andel av det grundläggande utkomststöd som betalats ut på årsnivå i kommunen enligt de uppgifter som avses i 2 mom. i denna paragraf.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att den slopade sänkningen av utkomststödet och eventuella ändringsbehov när det gäller grunderna för sänkningen granskas som ett led i totalreformen av den sociala tryggheten.

Helsingfors 17.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

tillfällig ordförande Aki Lindén sd
medlem Kim Berg sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Pia Kauma saml
medlem Noora Koponen gröna
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Hanna-Leena Mattila cent (delvis)
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Heidi Viljanen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.

Betänkande ShUB 29/2022 rd

Reservation

Reservation

Motivering

Vi sannfinländare i utskottet anser att utkomststödet endast hör till personer som lagligen vistas i Finland. Att utkomststöd betalas till personer som vistas olagligt i landet i kombination med regeringens strävanden att utvidga hälso- och sjukvårdstjänsterna till icke-brådsökande tjänster för personer som vistas olagligt i landet främjar avsevärt möjligheterna att bryta mot utlänningslagstiftningen och blir ett incitament för olaglig inresa för att enkelt få tillgång till social trygghet och hälso- och sjukvårdstjänster.

Under statsminister Marins regeringsperiod har Finlands skuldsättning ökat rekordartat. Skuldsättningen beror till många delar på en slapphänt attityd, men samtidigt har regeringen inte kunnat anvisa välfärdsområdena den finansiering de behöver. Det är klart att det inte ligger i vårt samhälles intresse över lag att personer som inte har rätt att vistas i Finland enligt utlänningslagstiftningen uppmuntras att anlita tjänster som redan i övrigt är bristfälliga. Personer som vistas olagligt i landet kan också utgöra en risk för den nationella säkerheten, eftersom tillhandahållandet av välfärdsstatens tjänster till oidentifierade personer utgör en attraktionsfaktor för brottslingar på flykt.

Vi föreslår därför att propositionen ändras så att tillämpningen av lagen om utkomststöd avgränsas till personer som lagligen vistas i landet.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 2—4 enligt betänkandet,

att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt betänkandet, men 27 § med följande ändringar.
(Reservationens ändringsförslag)

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

27 §

Personkrets som omfattas av tillämpningsområdet

Utkomststöd beviljas en sökande eller familj som vistas stadigvarande **och lagligt** i Finland. Vistelsens faktiska karaktär ska utredas individuellt för varje sökande.

Betänkande ShUB 29/2022 rd
Reservation

Var och en som **lagligt** vistas i landet har dock rätt att i brådskande situationer få stöd för att trygga nödvändig hjälp så att personens rätt till oundgänglig försörjning och omsorg inte äventyras.

(3 mom. som i ShUB)

— — — — —

Helsingfors 17.11.2022

Arja Juvonen saf
Kaisa Juuso saf
Minna Reijonen saf
Pia Kauma saml
Terhi Koulumies saml